

Информационно-образовательный портал вузовских библиотек как шаг на пути к созданию единого информационного пространства региона

Information and Education Portal of Academic Libraries as a Step to Uniform Regional Information Environment

Інформаційно-освітній портал вузівських бібліотек як крок на шляху до створення єдиного інформаційного простору регіону

Т. Н. Костырко

Библиотека Национального университета кораблестроения им. Адмирала Макарова, Николаев, Украина

Tamara Kostyrko

The Library of Admiral Makarov National Shipbuilding University, Nikolaev, Ukraine

Т. М. Костирко

Бібліотека Національного університету кораблебудування ім. Адмірала Макарова, Миколаїв, Україна

Рассматривается проект объединения ресурсов вузовских библиотек г. Николаева (Украина) в единый информационно-образовательный портал. Изложены цели и принципы создания портала, перечисляются основные предоставляемые информационные ресурсы.

Presented is a project of unifying the higher school resources of the town of Nikolaev and presenting them through the uniform information and education portal. Described are the purposes and principles of the portal and the main information resources that are available through it.

Розглядається проект об'єднання ресурсів бібліотек ВНЗ м. Миколаєва (Україна) в єдиний інформаційно-освітній портал. Викладені цілі й принципи створення порталу, перераховуються основні інформаційні ресурси, що надаються.

Процеси глобалізації, можливості встановлення інформаційних зв'язків та інформаційного обміну суттєво розширили межі утворення ефективного співробітництва в науково-освітній сфері. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології відкрили нові перспективи запровадження більш тісної співпраці освітніх установ також і на регіональному рівні. Інколи доступ до інформаційних ресурсів та сервісів сусідніх вищих навчальних закладів одного й того ж міста виявляється більш складним, ніж до віддалених в мережі Інтернет. Тому створення організаційної інфраструктури забезпечення процесу інформатизації вищої освіти в різних країнах (особливо пострадянських) йде в основному шляхом організації та розвитку регіональних центрів нових інформаційних технологій. Система регіональних центрів інформатизації та центрів нових інформаційних технологій в даний момент функціонує в основному на базі вищих навчальних закладів. Вони створюються з метою залучення інтелектуальних та фінансових ресурсів регіонів для вирішення задач інформатизації освіти. Система є виробничо-технологічною базою для реалізації розробок у галузі нових інформаційних технологій. Основними напрямками діяльності центрів науково-інформаційних технологій (НІТ) є комплексна підтримка розвитку і використання НІТ в системі освіти регіону, що включає інформатизацію всіх форм навчального процесу, науки та науково-виробничої діяльності вузів, створення інформаційної інфраструктури системи загальної та професійної освіти, створення та розвиток регіональної системи дистанційної освіти.

У рекомендаціях 2-го Міжнародного Конгресу ЮНЕСКО «Освіта та інформатика» підкреслюється необхідність розвивати також регіональне співробітництво з метою створення єдиного банку даних по практичному використанню НІТ, яких одержано в східних умовах для того, щоб запобігти повторення помилок, втрати часу та неефективного використання фінансових ресурсів. Телекомунікаційні засоби мають сприяти цьому співробітництву.

Продуктивне середовище інтеграції ресурсів і діяльності вищих навчальних закладів регіону має забезпечити:

- явні переваги перед ізоляцією;
- можливість розвитку без додаткової зовнішньої підтримки, саморозкриття внутрішніх резервів;
- наповненість конкретними загальнозначущими і спільно підтримуваними процедурами діяльності, а не гаслами і деклараціями;
- широку доступність, формування критичної маси активних учасників сервісів та створювачів ресурсів мережі;
- оптимальний розподіл витрат;
- цінність інформації, загальний комерційний інтерес;
- узгодженість зі світовим досвідом, орієнтирами й стандартами.

Бібліотеки є основними центрами інформації, покликаними збирати, зберігати і надавати користувачам різноманітну актуальну інформацію за їх запитом. Але окремо взята бібліотека в сучасних умовах та з урахуванням сучасних інформаційних потреб не може повноцінно функціонувати як центр інформації. Тому на сьогоднішній день існує ряд реальних і обґрунтованих передумов для створення єдиного інформаційного простору в рамках бібліотечного співтовариства:

- потреба в усебічному й повному доступі до наявних інформаційних ресурсів;
- постійне та швидке зростання обсягів інформаційних ресурсів і відсутність можливостей в одній організації задовольнити всі інформаційні потреби своїх користувачів, маючи тільки свої бази даних, фонди тощо;
- розвиток інформаційних і телекомунікаційних технологій, підвищення вимог до підготовки обслуговуючого персоналу і неможливість мати в кожній організації на постійній основі висококваліфікований персонал.

Єдиний інформаційно-бібліотечний простір припускає організацію процесів бібліотечного обслуговування на базі сучасних інформаційних технологій, що дозволяють створення й одночасне колективне використання спільних ресурсів за наступними напрямками:

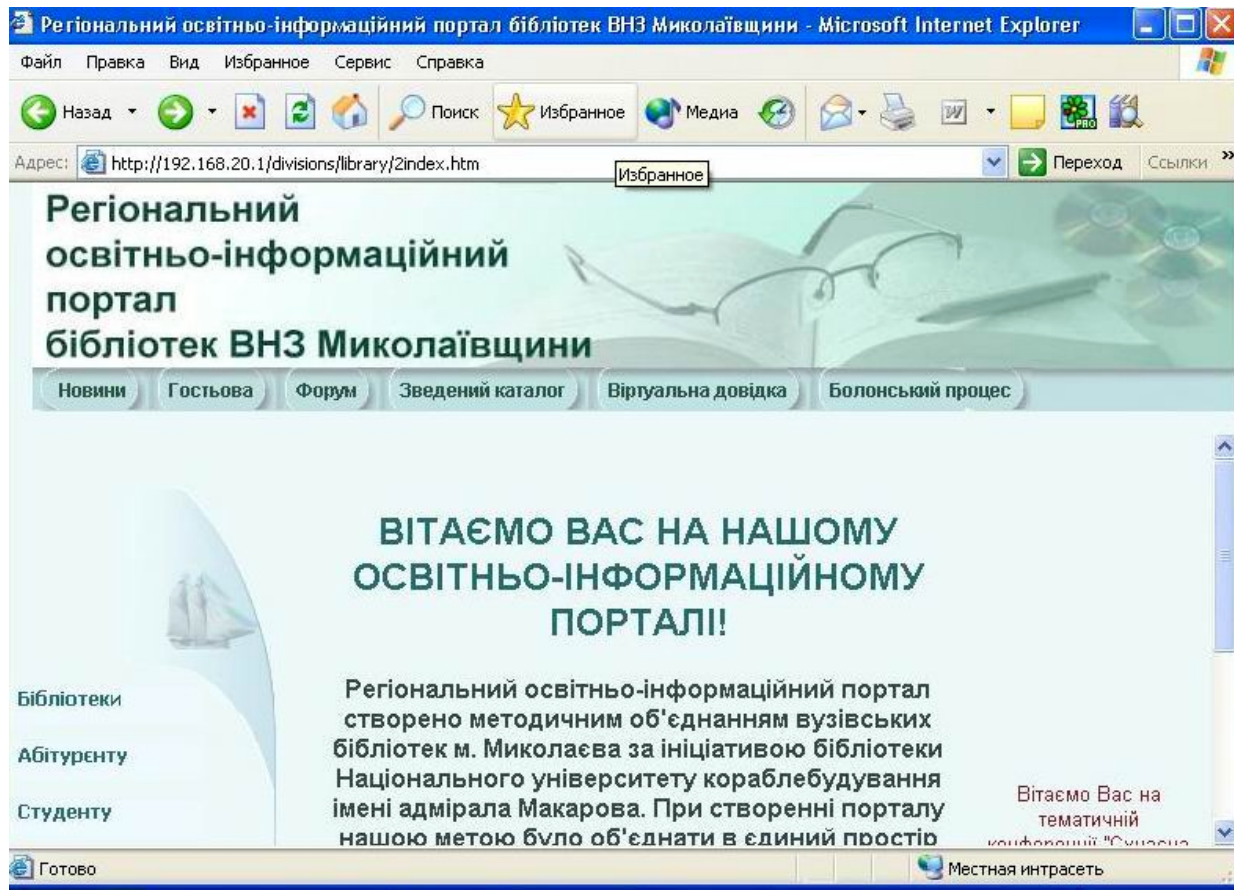
- створення логічної мережі, що поєднує бібліотеки;
- гармонізація правил взаємодії бібліотек при створенні спільних поділюваних ресурсів і їхньому використанні;
- використання відкритих стандартів при створенні інформаційних ресурсів і доступу до них;
- використання програмного забезпечення підтримки взаємодії бібліотек.
- Цілями створення єдиного інформаційного простору можна вважати:
- забезпечення повноти й оперативності бібліотечно-інформаційного обслуговування всіх категорій користувачів за рахунок надання їм об'єднаних інформаційних ресурсів і засобів пошуку в них, а також повнотекстових інформаційних ресурсів електронних бібліотек і центрів дистанційного навчання з використанням сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій для вирішення освітніх, соціальних, управлінських і ділових задач;
- забезпечення вільного і широкого доступу всіх користувачів до бібліотечно-інформаційних ресурсів інших бібліотек, регіонів, світового співтовариства;
- скорочення часових, фінансових, трудових витрат і матеріальних ресурсів на створення й підтримку електронних каталогів бібліотек, інших видів інформаційних ресурсів, а також на послуги користувачам;
- надання допомоги бібліотекам у придбанні технічних засобів і впровадженні нових інформаційних технологій.

Цілеспрямовано формуючи єдиний інформаційно-бібліотечний простір Миколаївського регіону, методичним об'єднанням бібліотек ВНЗ м. Миколаєва було прийнято рішення створити регіональний освітньо-інформаційний портал.

Портал буде служити для довідкових, комерційних і комунікаційних цілей. Він орієнтований на те, щоб зробити фонди бібліотек доступними широкому загалу; підвищити поінформованість користувачів про роботу і послуги бібліотек ВНЗ нашого регіону; довести до користувачів,

бібліотекарів, партнерів і спонсорів актуальну цікаву інформацію; надати співробітникам бібліотек можливість спілкуватися один з одним і з користувачами, тобто задавати питання, виражати свою думку, брати участь в дискусіях, опитуваннях.

Важливий аспект – всі бібліотеки-учасниці працюють в єдиній автоматизованій бібліотечній системі «УФД/Бібліотека». Це спрощує організацію зведення електронних каталогів бібліотек.

З бібліотек ВНЗ нашого регіону 3 бібліотеки мають свій сайт. За нестачею технічних спеціалістів інші бібліотеки не мають можливості надати інформацію про себе і свої електронні каталоги on-line користувачам. А з впровадженням Болонського процесу, коли студент більшість матеріалу повинен вивчати самостійно, витратити час на відвідування великої кількості бібліотек буде свідомим марнотратством часу. До того ж, у бібліотечному середовищі вже давно обговорюються проблеми зведених каталогів, обслуговування студентів усіма бібліотеками вузів міста, оптимального використання спеціалізованих фондів.

Актуальність даної проблеми безсумнівна, адже інформація є чільним ресурсом економічного, науково-технічного, культурного розвитку регіону, а її доступність і впорядкованість свідчать про культуру та демократичність суспільних інститутів розповсюдження інформації.

Бібліотеки ВНЗ, учасниці проекту, мають досвід роботи зі створення корпоративних електронних ресурсів – створення єдиної інформаційної бази аналітичного опису документів (корпоративний розпис статей) та ЕК (метаданих електронних ресурсів).

Регіональний освітньо-інформаційний портал бібліотек ВНЗ Миколаївщини створюється на базі бібліотеки Національного університету кораблебудування. Зведений електронний каталог було сформовано за допомогою технології копіювання і злиття електронних каталогів бібліотек-учасниць. При реалізації portalу використані: WWW-технологія – протокол HTTP, режим – FTP для передачі файлів; при зведенні електронних каталогів – стандарт UNIMARC у форматі XML.

Нашою метою було об'єднати в єдиний простір інформацію з різних джерел: Інтернет, власних та корпоративних ресурсів на допомогу абітурієнтам, студентам, науковцям та всім іншим, кого цікавить сфера вищої освіти.

Переваги порталу:

- удосконалення інформаційного обслуговування читачів в контексті об'єднання розрізаних наукових електронних ресурсів;
- в всесвітній мережі з'являється інформація про бібліотеки ВНЗ нашого регіону, їх фонд та інформаційні ресурси;
- удосконалення міжбібліотечного співробітництва в контексті on-line форумів з професійних питань;
- консультаційна допомога on-line.

Портал складається з наступних розділів:

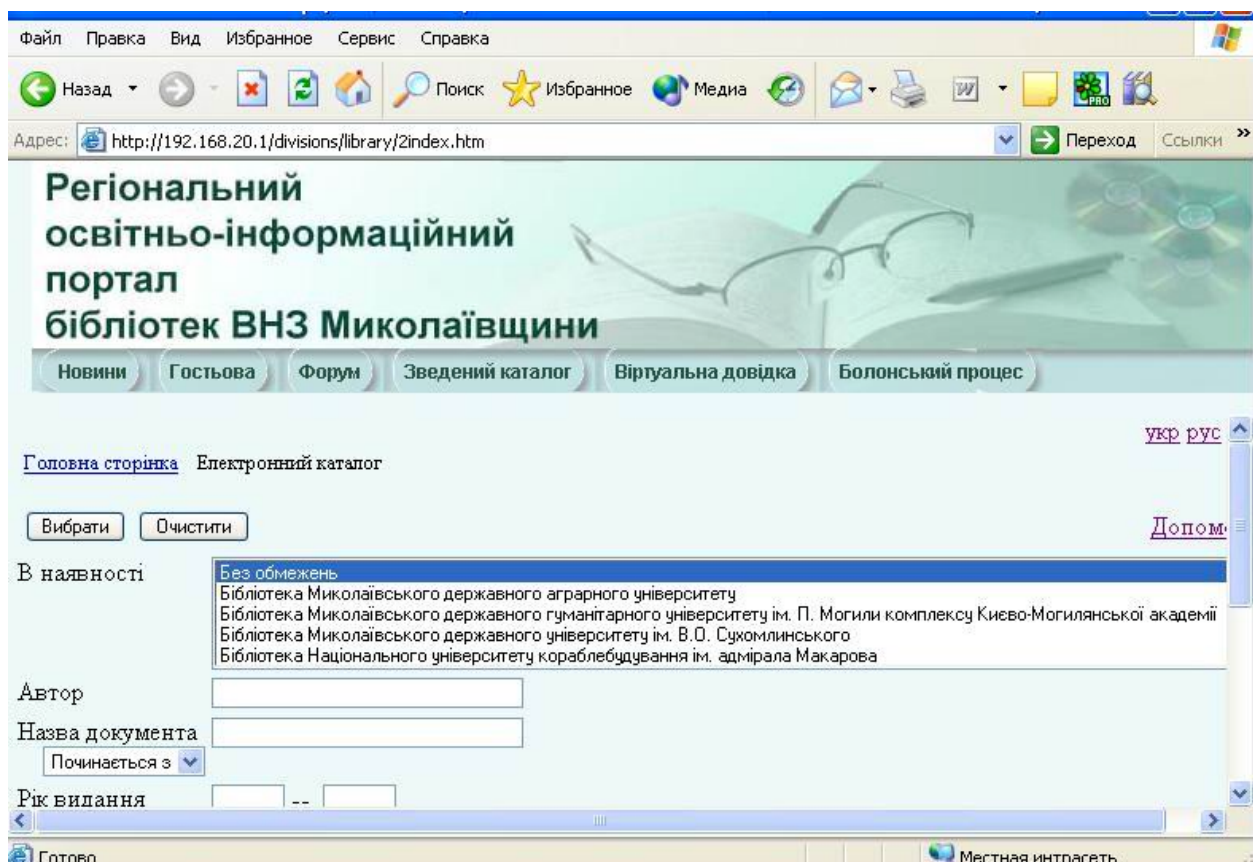
Розділ Бібліотеки. В ньому представлено інформацію про бібліотечні сайти бібліотек регіону, України, а також ближнього та дальнього зарубіжжя.

Також представлена інформація про бібліотеки ВНЗ нашого регіону, їх підрозділи, послуги, які вони надають, зведений перелік періодичних видань; короткі відомості про ресурси бібліотек, гіперпосилання на зведений електронний каталог бібліотек регіону.

Розділ Абітурієнту. В цьому розділі міститься інформація про правила прийому до ВНЗ, правила проходження зовнішнього тестування, про вищі навчальні заклади різних рівнів акредитації та форм власності м. Миколаєва, а також інформацію про центри довузівської підготовки.

Розділ Студенту. Цей розділ містить інформацію про різноманітні події студентського життя, надає відповідь на питання: Чим відрізняється українська вища освіта від освіти інших країн? Як достойно скласти іспит? Де знайти необхідну для навчання літературу: довідники з усіх галузей науки, словники різними мовами, енциклопедії тощо?

Розділ **Аспіранту** орієнтований, насамперед, на інформування здобувачів наукових ступенів з актуальних питань науки, новин вищої атестаційної комісії. У цьому розділі надано аналітичні списки з науки та зведений перелік періодичних видань, які аспірант може знайти в бібліотеках нашого регіону, інформацію про патентування нових винаходів, яка може стати у нагоді нашим студентам старших курсів.

Метою розділу **Зведений каталог** є надання доступу дистанційним користувачам до фондів бібліотек ВНЗ м. Миколаєва. Він має найскладнішу структуру на порталі. В ньому закладені перспективи розвитку, як самого portalу, так і бібліотек-учасниць в цілому.

Крім доступу до зведеного електронного каталогу, на порталі організовано доступ до тематичних баз даних, створених бібліотеками – учасницями проекту.

В горизонтальній частині меню portalу розташовано розділ **Новини**, де висвітлюється розмаїття буденного життя вищої освіти в регіоні, а у розділі **«Гостьова»** ми сподіваємося отримувати відгуки від користувачів, які допомагатимуть нам удосконалювати зміст і форму подання матеріалів на порталі.

Актуальний розділ portalу Болонський процес містить посилання на хронологію розвитку цього глобального процесу, тут також можна знайти найновіші регламентуючі документи..

В розділ **Віртуальна довідка** можна знайти адреси бібліотек, які здійснюють цей новий вид послуг.

Також на порталі є розділ **Форум**, де користувачі мають змогу спілкуватись один з одним та Гостьова книга.

Аналіз закордонного і вітчизняного досвіду показує, що побудова і розвиток масштабної розподіленої інформаційно-освітньої системи можливо тільки на базі корпоративної моделі об'єднання навчальних закладів, що працюють на добровільній основі в рамках погоджених єдиних стандартів.

Реалізація цього проекту стала можлива завдяки підтримці директорів і співробітників бібліотек ВНЗ м. Миколаєва. Це ще один крок на шляху створення Корпорації бібліотек ВНЗ м. Миколаєва.

Ми вважаємо, що представлення в мережі Інтернет бібліотечних сайтів і порталів сприяє розширенню інформаційного поля бібліотеки і створенню позитивного іміджу. Ми відкриті для співробітництва і будемо раді новим партнерам і друзям, вашим пропозиціям і побажанням.